

המוכר את הספינה פרק חמישי בבא בתרא פב.

עין משפט נר מצוה

גה א מ"י פ"ד מהל'
מריבה הל' א סמך עין
פז טו"ש מ"מ מ"י רנו
ספ"ק :
ג ב מ"י שם טו"ש עס
ט"ט :
ג ב מ"י שם טו"ש עס
ספ"ק :
גה ד מ"י שם הל' א ב
טו"ש עס ספ"ק א :

רבינו גרשום

ולקחה והבאת וברך שיהא
לקיחה והבאה בהו הוא
ליבא דהא הביאן אחר:
ומאז אינו קורא
מכרי פסקיני גינהו. אותו
ידיו ליקרי ומה בכך: אמר
רד"י מ"ש דמחזי שפיקרא.
דמספיקא דתי מצי למיקרי
מן האומה אשר נתת' לי
ד': רוב משרשי בריה דרב
חייא אמר. משום הכי לא
מצי למיקרי זכי קרי בכי
רואה פני תומה. למכוסה
מן הקלקע היינו מן השרשים
היהו דן הקרקע: והעולה
מן הגזע אמאי שלו וליחוש
לדמא מסקא ארעא שירטון
גריב' לא בעל' (א) הנהגו
וקלחו כלומר שהגדילו
ומחזו כ"י ברי אלנא אמר
הלוקח אל' ג' אילנות זבית
לי ואית לי ארעא: קריין.
הוא חייב לרשומה. כל שפולה וגדל
מן הקלקע של עץ מאותו
שוראה פני תומה היינו
הגזע והוי של בעל האילן
וכל שפולה מאותו שאינו
רואה פני תומה. למכוסה
מן הקרקע היינו מן השרשים
היהו דן הקרקע: והעולה
מן הגזע אמאי שלו וליחוש
לדמא מסקא ארעא שירטון
גריב' לא בעל' (א) הנהגו
וקלחו כלומר שהגדילו
ומחזו כ"י ברי אלנא אמר
הלוקח אל' ג' אילנות זבית
לי ואית לי ארעא: קריין.

בדרך מביא ואינו קורא. מימה הא נראו לקריאה ונדהו והוא לן
למימר ירקבו דל"ר וזיל צפרק צתרא למכות (דף י"ח: וס) הפריש
צבורים לפני המג ועבר עליהם המג וירקבו משום דקודם המג הוו
חו לקריאה ואחר המג מו לא חזו וחשיבו להו מנוטע זה המס אין

ראויס לצילה דצילה מעכבת צהן
ומירן רצינו חייס דלכא אריי רבון
שהיה צדעתו מתחלה כשצנרן לשגרן
ציד אחר דאז יכול לשגרן ציד אחר
כאליו לא נראו לקריאה מעולם
דמוכח צירושלמי דצבורים (פ"ב)
דגרס המס ר' יוחנן ויש לקישי צסס
רצי אשעיסי אומריס כשלקטן לשלמן
ציד אחר אזל אס לקטן להציאן הוא
לא שלחנו ציד אחר דכל הצבורים
שנראו להימר קריאה אין נמירן אלל
צקריאה וקאמר צתו הכי ממנימיין
פליגא הפריש צבוריו ומכר שדהו
מציא ואינו קורא קיימונה שנתו
דעמו למכור משעה ראשונה והא
דמינא יבש אילן או נקצץ מציא
ואינו קורא כשייבש משעה ראשונה
ולפי זה הפריש צבורים לפני המג
על מנת להימר לאחר המג לא ירקבו
אלל אחר המג אלא מציא ואינו קורא
ומה שפירש הקונטרס דצירה היא
הלקיחה אין נראה לרצינו מס דלקיחה
לא משמע צירה אלל לקיחה מתוך
הצית ועוד דלא קמי או מת שליט
אלל ומת משמע דמת הויא לקיחה
והבאה צתרתו ועוד דלפי הוה ליה
למימתי צנרן ושגרן ציד שליט או צנרן

שליט והוליקן הוא אלל נראה לר"ת דלקיחה שהיא מתוך הצית
הויא לקיחה וצנרן אורחא דמילתא נקט שהוא רגיל ללקט
מה (א) (שנראה צענינו) ולא שליט משום דצבורים אין להם שיעור:
עד שתהא לקיחה והבאה באחד. פ"ה דצנרן שליט והציאן
לירושלם קריין צעליס דשלוחו של אדם כמותו ויכול לקיות הנה
בצאתו וגו' ואין נראה שיקראו צעליס דמשמע צירושלמי:
מתקייף א"ר רב פפא והא קונה שני אילנות דלחפור וירששו
קיימי בו. א) הקונטרס דפריך משום דמתנימיין לא
מפלגא ומייא אפילו דצקל ומימה דלס כן ממי משני רב פפא לדידיה
נמי תקשי ומה שמירן צבונטרס זהו דוחק ועוד דמפרש דמוציין
ליה לחמש שנים שאס ימות תוך כך יטע אחר במקומו הא קמי
ואס מתו אין לו קרקע היינו שלא יטע אחר במקומו ד' דאי לרוע
האילנות חיות קמי דלא קנה קרקע ונראה לרצינו מס (ט) דרצ זצד
נקט דקל וכל דדמי ליה כגון אריס ושאר אילנות כצנר נקצא
פעס אחת דמו או יבשי אין גוען מחליף והשתא פריך ליה רב פפא
שפיר דמסתמא מתני' איירי צרוז אילנות דקליס ואריס ושאר
אילנות שנקצא (ט) מרובין משאר אילנות שלא נקצא ומשני דמתני'
איירי דוצין ליה לחמש שנים ומסתמא לפי שהן נטיעות ואין דרכן
למות בה' שנים איירי ולא אסח דעמיה ומייהו אס מתו תוך ה'
שנים לא יטע אחרים במקומו וצ' אילנות דקנה קרקע יטע אחרים
במקומן עוד מפרש ר"ת לפי שיטת ר"ח דלא גרס צבילתיה דרב
וציד אין לו גוע לבעל הדקל אלל סצר רב וציד למימר אין לו גוע
כלומר אין לו דין גוע דנימא העולה משרשים לבעל הקרקע אלל
הכל לבעל הדקל ואפי' העולה מן השרשים כיון דלחפור ולשרש
קיימי דכשיבש האילן יקח בעל האילן את השרשין ויחפור וירשש
את הכל אסוחי אסח דעמיה בעל הקרקע ואלו דוקא נקט דקל דהוא
הדין שאר אילנות ו היינו טעמא דל"כ אמאי קאמר רב נחמן דקל

ומתני' לא קשיא דהא משני ליה בצוצין ליה לה' שנים וצתר חמש שנים הדרי למוכר דלא קיימי השתא לחפור ולשרש' ואין להקשות לכל
הפירושים דכיון דלוקח מסתלק מן האילנות לאחר ה' שנים היכי אית ליה העולה מן הגזע שהיא שלו לקח כדאמר רב נחמן לקוח הא
אפי' ענפים שצאילן אין יכול לקוח כדאמרין בהמקבל (ב"מ קט. וס) המקבל שדה מחצירו לשנים מועטות אין לו קורות שקמה ואמר אצבי
שקמה אין לו שצח שקמה יש לו ורצה אמר אפי' שצח שקמה אין לו פ' ענפים שגדלו אחר שדהו ואלהה כרצא דשאי הכא דלס
לא היה קוצץ היה לוקח פירות הגדלים ציוא' מן הגזע ולכן כשאמרין לו לקוח משום דמילתא דלא לימא תלת זבנת לי היה הוא של לוקח מתת
הפירות ולר"י נראה דסלקא דעמיה דרב פפא וציד ה"ק דוקא דקל אין לו גוע לבעל הדקל דאסוחי אסח דעמיה לפי שכשתייבש צראשו
וקוצצין אותו שוב אין מחליף גועו דסבור הוא שלא יעלה כלום מן הגזע קודם שתייבשו אצל שאר אילנות שיכול לקצוץ כשתייבשו צראשן
ויחליפו גוע לא מסח דעמיה ומשום הכי פריך ליה רב פפא ממתנימיין דקנה צ' אילנות יש לו גוע והא קיימי לחפור ולשרש אפי' שאר
אילנות כשתייבשין צראשן ואע"ג דגוען מחליף אין מועיל לו כלום דאין יכול לקצוץ כדי להחליף גוע וא"כ מה לי דקל מה לי שאר אילנות כך זה עומד
אילנות לפיכך יבש או נקצץ אין לו קרקע משמע נקצץ אפי' שלא יבש עדיין ורואה להחליף גוע וא"כ מה לי דקל מה לי שאר אילנות כך זה עומד
לשרש ולחפור כשייבש צראשו כמו זה ולבסוף מסקי רב וציד מתנימיין דזבנה לה' שנים שאס יבש בתוך ה' יקצא להחליף גועו ומכר לו האילן
צמיו לפיכך לא מסח דעמיה והשתא רב וציד דנקט דקל לאו דוקא דהוא הדין שאר אילנות אלל משום דשאר אילנות לא פסיקא ליה
דפעמיס יש להם גוע כשמוכרין לה' שנים כשמוכרין לה' שנים כדי להחליף גוע אלל דקל לא שייך למכרו לה' שנים כדי להחליף גוע דאין
גועו מחליף ומייהו קשה לפי' זה דבקה ג' אמאי קמי דלס מתו יש לו קרקע ויטע אחר במקומו כיון דמתני' איירי דוצין ליה' שנים

מכדי פסוקי נינהו ליקרי. ואמאי עבד להו כד' יוסי כמו שמצינו
מספק כך יהא קורא מספק כאלס שקורא צתורה: משום דמיחוי
שציקרא. שהי בשביל הצבא צבורים קח קרי ושמה לאו צקרקע
שלו גדלו וקא משקר וכמי צבור שקריס לא יכון לנגד עיני (תהליס קא)

אבל כשקורא צתורה לא מייחוי
כשיקרא: דלמא אסי לאפקועינהו
כו'. מאן דחוי דקרי עלייהו כצבורים
ודאיס כשיהיו לו צבורים כאלו לא
יפריש מהן תרומה דקסצר צבורים
ודאין הן אי נמי האי גזרנא גופיה
הלכן עבוד צבו היכרנא שלא לקרות:
כל שרואה פני חמה. היינו כל האילן
חוץ מן הקרקע: ושאינו רואה פני
חמה. היינו מתחת לקרקע: וליחוש
וימניין דמפקא בו'. כיון דממרת מן
הגזע היינו כל שרואה פני החמה
ואפילו סמוך לקרקע הרי הוא של
צעל האילן וא"כ היכי תקון רצנן
מילתא דלמי צה מוכר לידי פסידא
והא וימניין שיש לו אילן אחד בתוך
שדה של חצירו ואמרו רצנן דהיוא'ל
מן הגזע שלו ומסקא ארעא שירטון
ומגביה הקרקע עד שפסדא אילן
היוא'ל מן הגזע ומקצוה צקרקע
ויראו כשלשה אילנות וכגון שהיה
רוחצ צין הגזע לאילן כשיעור
המפורש לפנינו ויטעון לוקח שיש לו
קרקע ויפסיד המוכר דהוי כשלשה
אילנות וקנה קרקע והוה להו לרצנן
למימר היוא'ל מן הגזע יחמוד צעל
האילן פן יפסיד המוכר: אמר רב

נחמן יקוח. ומימיין דקמינה היוא'ל מן הגזע שלו לא שייחמו כך
ויגדל אלל הרי הוא שלו על מנת לקצוץ ולשרוף: נקטינו. מרצותינו
דקל אין לו גוע. לקמיה מפרש: אין לו. היוא'ל מן הגזע לבעל הדקל
דכיון דלחפור ולשרש קאי כשייבש האילן דהא לא קנה קרקע:
אסוחי מסח דעמיה. צעל הדקל מן העמיד לאלס מן הגזע דסבור
הוא שמה ייבש הדקל מהרה ולא יוציא גוע דלא דמי לשאר אילנות
שאס יבשו צראשן קלצין למתו וחוררין וגדילין שיהי כדמניא לעלי
דמתניא לעלי (דף פ:) אלל דקל מאחר שייבש אין לו מתניא דמניא לעלי
[וס] דצקליס וצאריס חופר ומשרש הלכן מייאש מן היוא'ל מן הגזע ולא
נחמוין לקנותו: והא קונה שני אילנות. דמתני' בכל אילנות מיירי
ואפילו דצקליס ואע"ג דלחפור ולשרש קיימי כשימותו דהא אין לו
קרקע אפי' הכי קמי מתני' דיש לו גוע: אלל אמר רב פפא.
לא מתילי טעמא דאסוחו דעמא צחופר ומשרש אלל אין לו גוע
לבעל הדקל כדקאמרת ולא מטעמיין: אלל לפי שאין דרך. דקל
להוציא מן הגזע כלום אלל מלמעלה צראשו דצליס כל ענפיה
והלכן עולין לו צחצל דלחפור צחמוכר את הצית (על דף סט:)
ומשום הכי ספיה דעמו ואפי' אי מיקרי ויוא'ל מן הגזע הרי הוא
של בעל הקרקע ומתני' בצאילנות הרגילין להוציא גוע מיירי ולא
דקל הואיל ולא שכיח להוציא גוע דכל מילתא דלא מסיק לוקח
אדעמיה לא קני: ולרב וצדי. דסצירא ליה דמוציא גוע: קשיא
מתני'. דבכל אילנות המוציאין גוע מיירי: דוצין ליה לחמש
שנין. שאף אס ימות יטע אחר במקומו והלכן כיון דמשעבדא
ליה ארעא לזמן קוצב לא מסח דעמיה מן הגזע אצל היכא דוצין
סתמא שפאילו אס ימות לסוף יוס או יומיס לעקור ולשרש קאי
התס ודאי מסח דעמיה: תפסיין. תחת עיקר האילנות
והנופות: וצנייהן. קרקע מגולה צצין נופות אילן זה הנופות אילן
זה: והוא'ל להן. סצבי האילנות (ב) מוקס שלצין נופומיהן ולחוד:

ממלוא
ומתני' לא קשיא דהא משני ליה בצוצין ליה לה' שנים וצתר חמש שנים הדרי למוכר דלא קיימי השתא לחפור ולשרש' ואין להקשות לכל
הפירושים דכיון דלוקח מסתלק מן האילנות לאחר ה' שנים היכי אית ליה העולה מן הגזע שהיא שלו לקוח כדאמר רב נחמן לקוח הא
אפי' ענפים שצאילן אין יכול לקוח כדאמרין בהמקבל (ב"מ קט. וס) המקבל שדה מחצירו לשנים מועטות אין לו קורות שקמה ואמר אצבי
שקמה אין לו שצח שקמה יש לו ורצה אמר אפי' שצח שקמה אין לו פ' ענפים שגדלו אחר שדהו ואלהה כרצא דשאי הכא דלס
לא היה קוצץ היה לוקח פירות הגדלים ציוא' מן הגזע ולכן כשאמרין לו לקוח משום דמילתא דלא לימא תלת זבנת לי היה הוא של לוקח מתת
הפירות ולר"י נראה דסלקא דעמיה דרב פפא וציד ה"ק דוקא דקל אין לו גוע לבעל הדקל דאסוחי אסח דעמיה לפי שכשתייבש צראשו
וקוצצין אותו שוב אין מחליף גועו דסבור הוא שלא יעלה כלום מן הגזע קודם שתייבשו אצל שאר אילנות שיכול לקצוץ כשתייבשו צראשן
ויחליפו גוע לא מסח דעמיה ומשום הכי פריך ליה רב פפא ממתנימיין דקנה צ' אילנות יש לו גוע והא קיימי לחפור ולשרש אפי' שאר
אילנות כשתייבשין צראשן ואע"ג דגוען מחליף אין מועיל לו כלום דאין יכול לקצוץ כדי להחליף גוע וא"כ מה לי דקל מה לי שאר אילנות כך זה עומד
אילנות לפיכך יבש או נקצץ אין לו קרקע משמע נקצץ אפי' שלא יבש עדיין ורואה להחליף גוע וא"כ מה לי דקל מה לי שאר אילנות כך זה עומד
לשרש ולחפור כשייבש צראשו כמו זה ולבסוף מסקי רב וציד מתנימיין דזבנה לה' שנים שאס יבש בתוך ה' יקצא להחליף גועו ומכר לו האילן
צמיו לפיכך לא מסח דעמיה והשתא רב וציד דנקט דקל לאו דוקא דהוא הדין שאר אילנות אלל משום דשאר אילנות לא פסיקא ליה
דפעמיס יש להם גוע כשמוכרין לה' שנים כשמוכרין לה' שנים כדי להחליף גוע אלל דקל לא שייך למכרו לה' שנים כדי להחליף גוע דאין
גועו מחליף ומייהו קשה לפי' זה דבקה ג' אמאי קמי דלס מתו יש לו קרקע ויטע אחר במקומו כיון דמתני' איירי דוצין ליה' שנים

(א) ג"ל צתרה, (ב) לפני
היכרנא עס, כ"י יוסי ויש
לקס, (א) ג"ל עטותן עין
יפה,

הגרות הב"ח

(א) רש"פ ד"ה וז"ל וכו'
ממקום עליון: (ב) תוספות
ד"ה ממקום וכו' ונראה לר"ת
דלרב: (ג) ז"ל: (ד) בא"ד
שקצא שהם מניינין:

מוסף תוספות

א. ואי נמי צנרן דנקט
לרבותא נקטיה, דאפי'
צנרן הוא ושגרן ביד
שליח מן הבית והביאן עד
ירושלים ואח"כ לקוח
בעל הבית והביאן לעורה
אינו קורא מפני שהלקיחה
שלקוח השליח מן הבית
עיקר ולא כהצורה. רש"פ.
ב. [נבל] כשצנר הוא
והולך השליח וכו' וי"ל
דגויות הכתוב שתהא
ההולכה והלקיחה בגוף
אחד משום ולא מקצתה
ע"י שליח ואפי' שהוא
כמותו. רש"פ. ג. והלא
צריך הוא לומר הנה
הבאתי ולא הבית הוא.
דנצ"ן. ד. וז"ל והוא
לדחות וכו' הא דקמי אס
מחו אין לו קרקע, שכן
שמחו אחר חמש שנים,
לא מציא למימר הכי,
שאס בפ"י התנה עמו שיהא
מת או ייבש עד חמש
שנים, יטע אחר במקומו,
א"כ הרי מכלל תנאם,
דחמש שנים ואילן לא
יטע אחר במקומו, ומאי
קמי' תנא דמתני' הוא
דקמי ואס מתו אין לו
קרקע. רש"י וי"ה.
ה. [ד]מן אמר בעל
הקרקע מי יימר שיבא
הדקל העולה מן השרשין
פירות קודם שיבש האילן
וירבא הלוקח
ויחפור וירשש, ומשום
הכי מסח לדעמיה מניה
ומחיל ליה לגבי לוקח.
רש"י וי"ה. ו. שאע"פ
שבועו מחליף (פ:) אל
הוא קצץ אותם כדי
שיחליף גועם, לא יניה לו
המוכר לקיימם בקרקע
שלו, שהרי כנוטע אילן
אחר דמי, [ו]נ"כ לחפור
ולשרש קאי. עס. [כ] ע"י
שכרן סחם שלא שולט
לקח, לא שייך מוכר
לנפשיה באילנות. ד' דמס.
ז. ואם ייבש צראשו אין
לוקח חובה להחליף גועו,
ולשרש ורשאי לחפור
ולשרש שריח לא מבר לו
האילן אלא לחמש שנים
אפי' אם היה קיים, הלכן
כשייבש צראשו המוכר
קוצץ אותו ויחליף גועו
והרי הוא של מוכר. רש"י
ו"ה.